

Nationalregnskab og arbejdsløshedstal

Øget usikkerhed om udviklingen på arbejdsmarkedet

De reviderede nationalregnskabstal for 4. kvartal 2009 ændrer ikke på billedet af en svag vækstmæssig vending i dansk økonomi. Sidste år faldt BNP med 5 pct. Mens beskæftigelsen med et fald på 165.000 personer på kun godt et år har udviklet sig værre end forventet, viste arbejdsløshedstallene for februar overraskende et fald på 1.000 fuldtidspersoner.

af stud. polit. **Jeppe Druedahl**
chefanalytiker **Frederik I. Pedersen**

1. april 2010

Analysens hovedkonklusioner

- De reviderede nationalregnskabstal ændrer ikke på billedet af dansk økonomi. Opgørelsen af beskæftigelsen tegner dog et værre billede end ventet. Samlet er beskæftigelsen på kun godt et år faldet med 165.000 personer. 75 pct. af den fremgang vi havde mens konjunkturerne var gode er dermed allerede tabt igen. Nedgangen har været markant værre end efter de to oliekriser.
- Arbejdsløsheden faldt fra januar til februar 2010 med 1.000 fuldtidspersoner, mens bruttoledigheden steg 1.000 fuldtidspersoner. Udviklingen er på alle måder overraskende, men vores vurdering er, at tallene bør tolkes forsigtigt. Stigende arbejdsløshed forklarer kun halvdelen af den nedgang der var i beskæftigelsen sidste år. Arbejdsløshedstallene tegner derfor langt fra noget fyldestgørende billede af udviklingen på arbejdsmarkedet.
- Dagens tal ændrer ikke afgørende på AEs forventninger til vækstbilledet. Opsvinget tegner fortsat langsomt i 2010, mens vi i 2011 og 2012 forventer højere økonomiske vækstrater, der kan trække beskæftigelsen i positiv retning igen.
- Vendingen i dansk økonomi er skrøbelig. Derfor bør regeringen ikke stramme finanspolitikken allerede næste år, men vente til, at der er kommet ordentlig gang i væksten, og vi har fået en reel vending på arbejdsmarkedet.

Kontakt

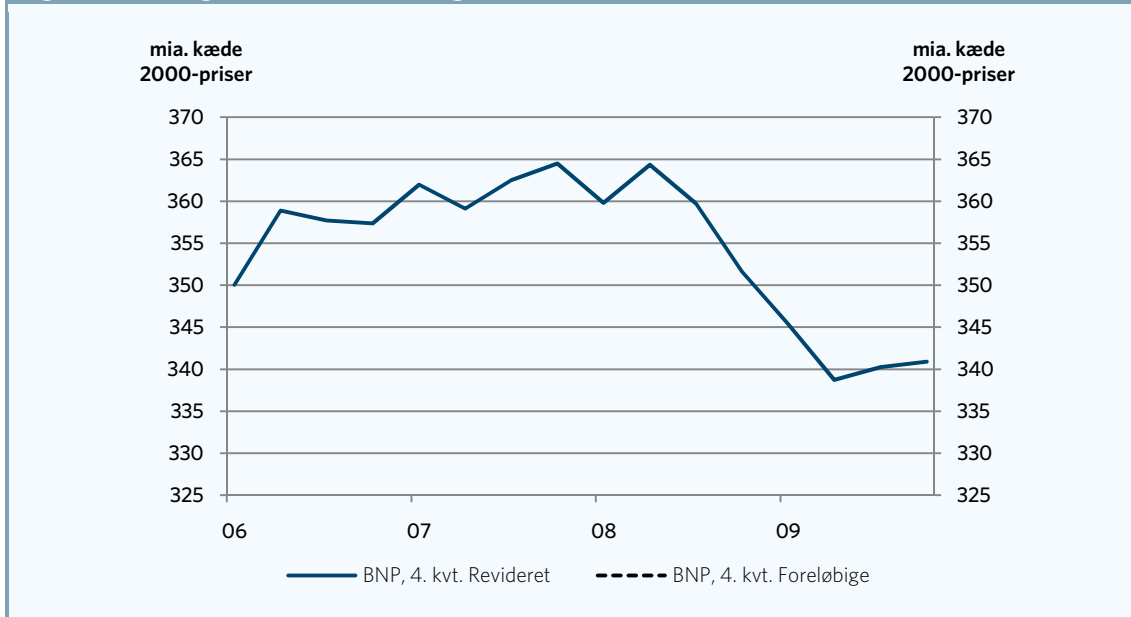
Chefanalytiker
Frederik I. Pedersen
Mobil 28424272
fip@ae.dk

Kommunikationschef
Janus Breck
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

Vendingen i økonomien tegner fortsat svagt

De reviderede nationalregnskabstal for 4. kvartal 2009 tegner samme billede af den økonomiske udvikling, som den foreløbige opgørelse, der lå til grund for AEs martsprognose. Forskellen mellem de to opgørelser er så lille, at den ikke kan ses i figur 1. Målt fra hele 2008 til hele 2009 har vi nu et BNP-fald på 4,9 pct. mod 5,1 pct. i den foreløbige opgørelse. Dermed ændres der ikke på, at vendingen i dansk økonomi i 2. halvår 2009 var relativt svag.

Figur 1. Udviklingen i BNP (sæsonkorrigeret)

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

De nye BNP-tal ændrer isoleret set heller ikke på udgangspunktet for væksten i 2010. Den ventede vækst fra 2009 til 2010 på $\frac{3}{4}$ pct. fra AEs nye martsprognose kræver en gennemsnitlig vækst i hvert kvartal af 2010 på 0,3-0,4 pct. for at blive realiseret. Det skal sammenholdes med, at væksten i gennemsnit lå på 0,3 pct. de to sidste kvartaler af 2009.

Samlet fastholder vi, at væksten ind i 2010 tegner forholdsvis svag, og at vi skal ind i 2011 og 2012, før der kommer så meget gang i dansk økonomi, at vi kan forvente en reel vending på arbejdsmarkedet. Baggrunden for de relativt sløje vækstudsigter i 2010 er, at hele bolig-, bygge- og anlægsområdet ligger underdrejet, samtidig med at en massiv overkapacitet i de danske virksomheder betyder, at deres investeringer i nye maskiner, bygninger osv. falder.

Tabel 1, sammenholder de foreløbige tal (der lå bag AEs marts prognose) og de reviderede tal. Som det fremgår af tabellen, er der revideret lidt op i det offentlige forbrug og eksporten, mens der er revideret lidt ned i bygninger og anlæg ex. bolig.

Tabel 1. Nationalregnskabstal 2009

	2008 – 2009R	2008 – 2009F (AE)	Revision
	-----Pct. realvækst (kæde)-----		
Privat forbrug	-4,6	-4,6	0,0
Offentligt forbrug	2,5	2,2	+0,3
Boliginvesteringer	-16,8	-16,8	0,0
Maskininvesteringer, software mv.	-10,4	-10,5	+0,1
Bygninger og anlæg ex. bolig	-11,2	-10,9	-0,3
Lagerinv. inkl. diskrepans ¹⁾	-2,0	-1,9	-0,1
Eksport	-10,4	-10,7	+0,3
- varer	-10,6	-10,8	+0,2
Import	-13,2	-13,2	0,0
- varer	-15,0	-14,9	-0,1
BNP	-4,9	-5,1	+0,2

Anm.: De første søjler er baseret på sæsonkorrigerede tal.

¹⁾ Bidrag til BNP-væksten.

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

En glædelig nyhed med dagens tal er, at de offentlige investeringer alligevel ser ud til at være kommet i gang i 2009. Målt i løbende priser er der nu kun en forskel på 0,7 mia.kr. mellem de planlagte offentlige investeringer, og så det nationalregnskabet viser. I de foreløbige tal var der en manko på ikke mindre end 3½ mia.kr.

Målt i reale termer ser udviklingen i de offentlige investeringer endnu bedre ud med en vækst på 20 pct. fra 2008 til 2009. Den høje realvækst skal dog ses i lyset af, at priserne på de offentlige investeringer ifølge nationalregnskabet tilsyneladende skulle være faldet med 6½ pct., hvilket virker voldsomt. De nye oplysninger ændrer imidlertid ikke på vores frygt for, at den bebudede spareplan kan få kommunerne til at holde igen med bygge- og anlægsinvesteringerne i 2010.

Gigantisk fald i beskæftigelsen

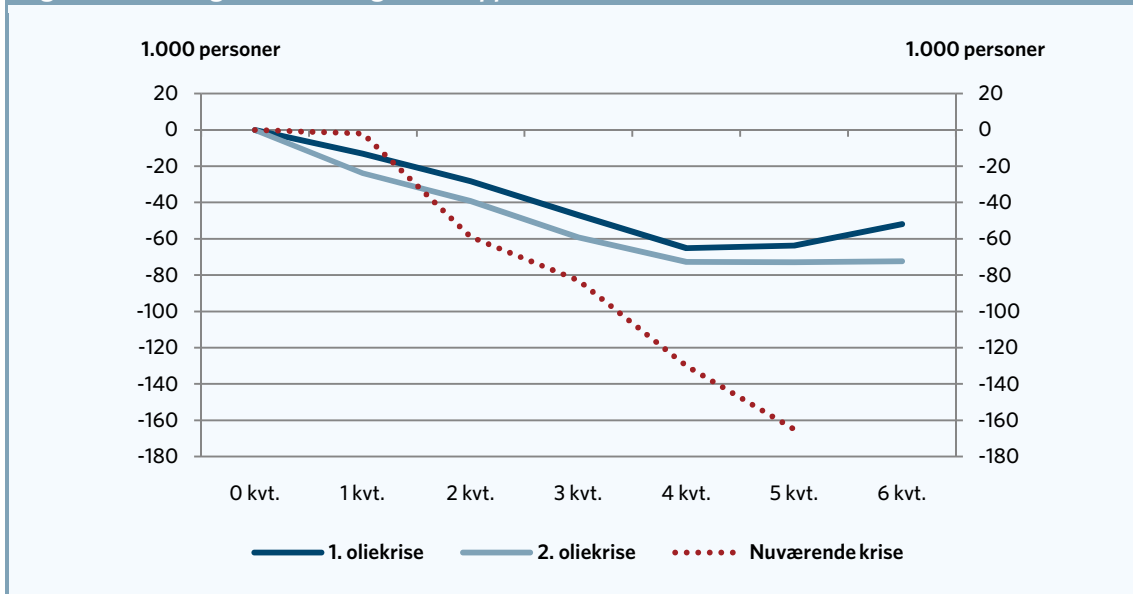
Nationalregnskabet bekræfter, at nedturen på arbejdsmarkedet fortsatte med stor hast i 4. kvartal 2009. Den samlede beskæftigelse faldt med næsten 40.000 personer sammenholdt med 3. kvartal 2009 (sæsonkorrigeret). Det var et markant større fald end ventet ud fra de andre tilgængelige beskæftigelsesstatistikker. Arbejdsløsheden steg til sammenligning med 11.500 fuldtidspersoner i samme periode, og forklarer dermed kun knap en ¼ af beskæftigelsesfaldet.

Siden arbejdsmarkedet toppede i 3. kvartal 2008 er beskæftigelsen faldet med hele 165.000 personer. Der er tale om en historisk voldsom nedgang på arbejdsmarkedet, hvor man på kun godt ét år har tabt omkring 75 pct. af den beskæftigelsesstigning, som det tog 4-5 år at skabe, mens konjunkturerne var gode.

Som det fremgår af figur 2, har beskæftigelsesnedgangen i den nuværende krise været markant større end efter de to oliekriser i starten af 70'erne og i begyndelsen af 80'erne. Målt som årlige gennemsnit fra 2008 og 2009 har vi et beskæftigelsesfald på 100.000 personer. Det er ca. 6.000 personer mere,

end det vi ventede ud fra andre beskæftigelsesstatistikker, mens det er næsten 30.000 større end det, som regeringen regnede med i decemberredøgørelsen 2009.

Figur 2. Beskæftigelsesudviklingen fra toppunktet efter krisers udbrud

Anm.: Datoerne for krisens udbrud er baseret på tidspunktet inden en vedvarende vending i beskæftigelsen. Nulpunkt for 1. Oliekrise er 1. kvrt. 1974, 2. Oliekrise 1. kvrt. 1980 og værende krise 3. kvrt. 2008.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik og Monas databank.

Sammenholdt med den registrerede ledighed er beskæftigelsen faldet mere end dobbelt så meget som arbejdsløsheden er steget. De officielle arbejdsløshedstal viser en stigning fra 3. kvartal 2008 til 4. kvartal 2009 på godt 70.000 fuldtidspersoner. Selv når man korrigerer for, at antallet af aktiverede arbejdsløse ligeledes er steget (de aktiverede optræder ikke i de officielle arbejdsløshedstal), forklarer arbejdsløshed kun godt halvdelen af beskæftigelsesfaldet efter krisens udbrud, mens resten skal ses i lyset af en nettoafgang fra arbejdsmarkedet.

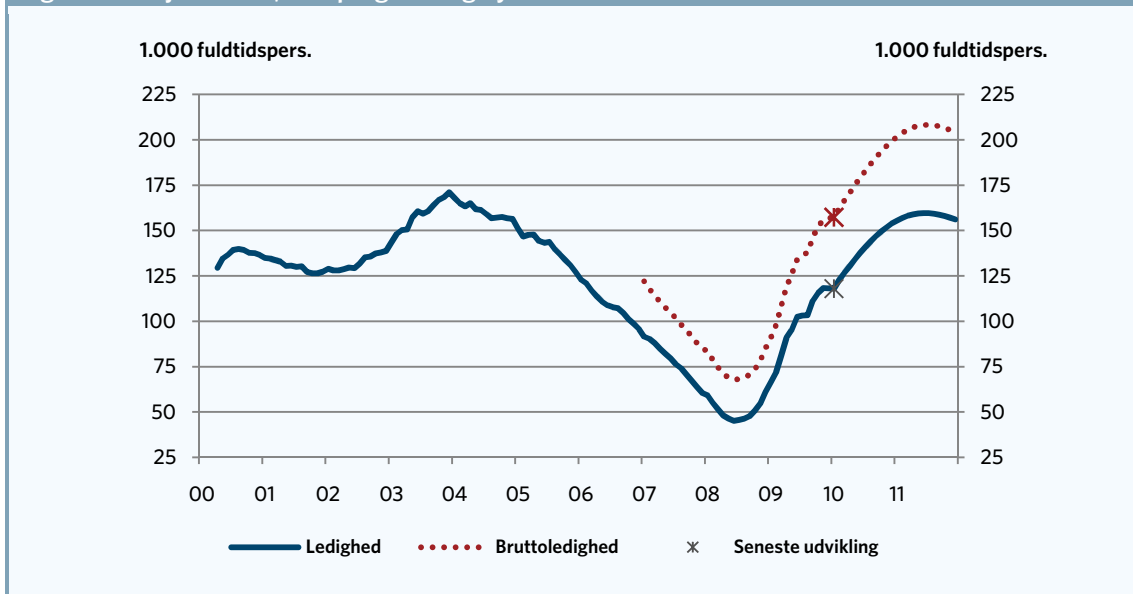
Arbejdsløshedstal skal fortolkes med forsigtighed

Nye arbejdsløshedstal for februar måned 2010 viser samtidig, at den sæsonkorrigerede arbejdsløshed faldt knap 1.000 fuldtidspersoner fra januar til februar 2010, så arbejdsløsheden nu er på 115.700 fuldtidspersoner eller 4,1 pct. målt i forhold til arbejdsstyrken. Aktiveringen er imidlertid ligeledes steget, så ser man på den såkaldte bruttoledighed (ledigheden + aktiverede arbejdsløse), er der tale om en stigning på 1.000 fuldtidspersoner sammenholdt med januar 2010. Sammenholdt med AEs seneste prognose (grundforløbet) ligger vi under det ventede forløb. Det viser figur 3.

I lyset af den vækst vi har registreret i dansk økonomi, og de indikatorer vi har for beskæftigelsen ind i 2010, er opbremsningen i arbejdsløsheden meget overraskende. Om udviklingen skyldes, at en del arbejdsløse holder ferie uden dagpenge, eller at der som følge af de mange personer på arbejdsfordeling sidste år er knas med sæsonkorrektionen, står ikke klart. Vi har tidligere i historien set, at arbejdsløsheden kan udvikle sig meget ujævnt.

Sidste gang arbejdsløsheden steg fra slutningen af 2001 til slutningen af 2003 blev der registreret en stigning på godt 40.000 fuldtidspersoner. Denne stigning skal ses i lyset af en nedgang i BNP fra midten af 2001 til starten af 2003 på ca. 1 pct. Under denne krise har vi siden 1. kvartal 2008 oplevet end nedgang i BNP på mellem 6½ og 7 pct. Alligevel er arbejdsløsheden "kun" steget godt 70.000 fuldtidspersoner siden midten af 2008.

Figur 3. Arbejdsløshed, AEs prognose og nye tal

Anm.: Bruttoledigheden er ikke opgjort før 2007.

Kilde: AEs prognose (grundforløb) marts 2010 og Danmarks Statistik.

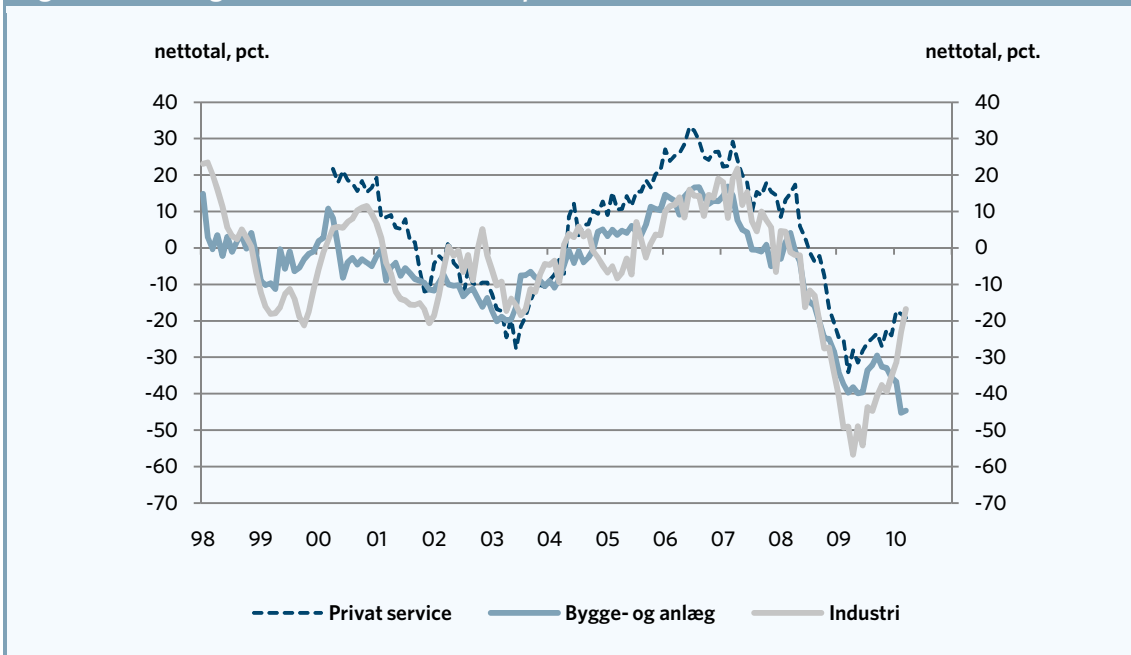
Samlet set er det relativt svært at forklare arbejdsløshedsudviklingen. Det står imidlertid klart at arbejdsløshedstallene langt fra tegner noget fyldestgørende billede af udviklingen på arbejdsmarkedet. AEs vurdering er derfor, at man skal fortolke ledighedstallene meget forsigtigt.

En for tidlig stramning i finanspolitikken vil forværre udsigterne

I lyset af den voldsomme økonomiske nedtur, og de relativt svage vækstudsigter fremadrettet, er det vores forventning, at krisen på arbejdsmarkedet fortsætter nogen tid endnu. Vi tror tidligst på en vending på arbejdsmarkedet i 2011.

Når det er sagt, er der ligeledes forhold, der peger i retning af, at vi har lagt den mest eksplosive nedgang bag os. Dette billede bekræftes bl.a. af beskæftigelsesindikatorerne for de tre private hovederhverv. Bortset fra bygge- og anlægssektoren, hvor indikatoren peger på fortsat stor nedgang i beskæftigelsen, tegner nedgangen i starten af 2010 mindre for både industrien og de private serviceerhverv, jf. figur 4.

Figur 4. Beskæftigelsesindikatorer for de tre private hovederhverv

Anm.: Indikatorerne afspejler virksomhedernes vurdering af den faktiske beskæftigelse i måneden og de foregående to måneder frem til og med februar 2010. AEs sæsonkorrektion.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

Der er omvendt ingen tvivl om, at opsvinget i økonomien er skrøbeligt, og vendingen på arbejdsmarkedet tegner til at blive svag. I det lys er det for tidligt at stramme finanspolitikken allerede næste år.

Regeringen lægger med sin spareplan op til en stramning af finanspolitikken, der kun er set større i forbindelse med "kartoffelkuren" i midten af 80'erne. Forskellen mellem dengang og nu er imidlertid, at vi i dag har en totalt afkølet økonomi med voldsomt stor ledig kapacitet, mens man dengang kunne tale om overophedning. Hvis ikke finanspolitikken skal forværre vækstudsigterne og ende med at koste arbejdspladser, bør regeringen vente med at stramme i økonomien, indtil at der er kommet ordentlig gang i hjulene, og vi har fået en synlig vending på arbejdsmarkedet.